

Kesit Akademi Dergisi

The Journal of Kesit Academy

ISSN: 2149-9225

Yıl: 1, Sayı: 1, Eylül 2015, s. 37-57

Doç. Dr. Serdar YAVUZ

Adıyaman Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve edebiyatı Bölümü, serdaryavuz23@hotmail.com

Uzm. Çiğdem ŞAHİN

Ahi Evran Ün. Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği, csahincigdem@gmail.com

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE ZAMAN ALGISI¹

Özet

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi Türkiye’de yirminci yüzyıl itibariyle daha da büyük etki alanına kavuşmuş olup ülkemizin bulunduğu konum nedeniyle giderek yaygınlaşan bir seyir izlemektedir. Yaptığımız çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde, yabancılar üzerinde Türkçenin zaman algısına dikkat çekilmiştir. Çalışmanın ana hatlarını yabancı öğrencilerin yazma becerilerinde ortaya çıkan sorunlar oluşturmaktadır. A, B ve C seviyesi öğrencilerinin yazmış olduğu metinler örneklem yönteminden hareketle incelenerek metinlerdeki isim ve fiil cümleleri tespit edilmiştir. Tespit edilen cümle örnekleri, yabancı öğrenciler üzerindeki zaman algısını belirlemeye yöneliktir.

Anahtar Kelimeler: Türkçenin öğretiminde zaman algısı, yazma becerisi, örneklem yöntemi.

WHEN THE PERCEPTION OF TEACHING TURKISH THE FOREIGNERS

Abstract

Teaching Turkish as a foreign language in Turkey has gained even greater domain as the twentieth

Century has followed a trend increasingly common due to the location where our country. The work we do in teaching Turkish as a foreign language, at-

¹ Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesinde 28-30 Mayıs 2015 tarihinde düzenlenen 1. Uluslararası Dil Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu’nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur

tation was drawn to the Turkish perception of the time on outsiders. Writing skills of the foreign students study outline.

Key Words: Time perception of teaching Turkish, writing ability, paradigm system

Giriş

Dil, insanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan, zeban.²

Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli anlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimai bir müessesedir.³ En basit tarifi ile bir bildirim aracıdır. Tabiatdaki bazı hayvan türlerinin ve insanların toplu olarak yaşayabilmeleri, öncelikle aralarındaki karşılıklı haberleşme veya anlaşmayı sağlayacak bir bildirişme aracına sahip olmaları ile mümkündür. Genel anlamda bildirişim bir araç vazifesi gören ilkel veya gelişmiş bir işaret sisteminden yararlanılarak bir bilginin, bir duygunun bir yerden başka bir yere, bir zihinden başka bir zihne aktarılması olayıdır. Ancak insanlar arasındaki en gelişmiş bildirişme aracı dildir. Tabiatın insanoğluna bahşettiği en büyük nimetlerden biri olan dil, üzerinde çeşitli yönlerden değerlendirme yapılabilecek canlı ve manevi bir varlıktır. Dil, genel niteliği bakımından o dili konuşanların aralarındaki anlaşmayı sağlamak üzere küçük ses birliklerine dayanarak oluşturdukları kelime ve şekiller dünyası veya seslerden örülmüş sistemli bir işaretler birliğidir.⁴ Araştırmacılar tarafından farklı tanımlamalarla ortaya konan dilin bu tanımlardaki ortak unsuru, onun önemli bir iletişim aracı olmasıdır. İnsanlar arasında anlaşmayı sağlayan dil geçmişten bugüne toplumların en önemli değeri ve farklı değerlerin oluşmasında, taşınmasında en önemli unsur olarak insan yaşamının vazgeçilmez kaynağı olmuştur. Bugün küreselleşen dünyamızda dil öğrenmenin önemi büyük ölçüde artmış kültürel, ekonomik, sosyal, siyasi anlamda vazgeçilmezliği ortaya konmuştur. Bu bakımdan Avrupa ve Asya'nın önemli bir merkezinde bulunan Türkiye'nin önemli bir yere sahip olması ve dünyada en çok konuşulan diller arasında yer alması Türkçeyi öğrenmeyi neredeyse kaçınılmaz hale getirmektedir.

Türkçeyi öğrenmenin, öğretmenin önemi sadece günümüzde değil, geçmiş dönemlerde de anlaşılmıştır. Türkçenin geçmişte Çinlilere öğretildiği ve Çinceye 349 Türkçe kelimenin geçtiği, Karamanoğlu Mehmet Bey'in fermanında dergahta, bargahta, divanda Türkçenin konuşulmasını buyurması, Kaşgarlı Mahmut'un Araplara Türkçe öğretmek için derlediği Divan-ı Lügat-ı Türk, Ali Şir Nevai'nin Muhakemetü'l-Lugateyn adlı eseri, Kıpçak Türkçesini öğretmek amacıyla yazılan kitaplar... Yabancılara Türkçe Öğretimi'nde temel örneklerimizdendir. Her iki eser de tümevarım tekniği ve dil bilgisi çeviri yöntemi kullanılarak oluşturulmuştur. Her iki

² Türkçe Sözlük(2011), TDK, Ankara, s:664

³ Ergin Muharrem, Türk Dil Bilgisi, Bayrak Basım, İst.2002, s:3

⁴ Korkmaz Zeynep, Türk Dili Üzerine Araştırmalar I, Ankara Üniversitesi Basımevi, 2005, s:660

eserde de Türkçenin üstün bir dil olduğu belirtilmiştir. Geçmiş yüzyıllarda Türkçenin başta Oğuzca ve Kıpçakça olmak üzere Rus bölgelerinde ve Balkanlarda yaşayan toplumlar tarafından öğrenildiği, bu toplumların Türkçeyi kullandıklarının kanıtı olarak konuştukları dillerde bulunan Türkçe sözcük sayısının araştırmacılar tarafından tespit edilmesine dayalı olarak ortaya konmaktadır. Bu sözcükler Rusçada, Rumencede, Arnavutçada tespit edilmiştir (İgor'un Ordusu Hakkında Kaside adlı Rus destanında 50'ye yakın Türkçe kökenli kelimenin tespiti, bugünkü Arnavutça sözlükte 1400 Türkçe sözcüğün tespiti, Rumencede 1500 ile 3000 arasında Türkçe sözcüğün tespiti).⁵ Yapılan bu çalışmalardan Türkçenin geçmiş yüzyıllarda yabancı toplumlar tarafından kullanıldığı ve çeşitli sebeplerle öğrenilmesi için pek çok araştırmanın yapıldığı anlaşılmış ve bu sebeple yabancılara Türkçenin öğretimi için çeşitli kaynaklar oluşturulmuştur. Yukarıda belirttiğimiz üzere bu kaynakların en önemlisini Kaşgarlı Mahmud ve Ali Şir Nevayi'nin eserleri oluşturmaktadır. Bu eserlerin yanında Kıpçak dönemi eserleri ve Eski Anadolu Türkçesi dönemi eserleri de Yabancılara Türkçe Öğretiminin en eski safhalarını oluşturmaktadır. Bunlardan Codex Cumanicus ve Memlük Kıpçakçası dönemine ait eserlerden Kitabü'l-İdrak Lisanü'l Etrak, El Kavaninü'l-Külliyeye Li Zaptü'l-Lügati't Türkiyye, Et-Tuhfetü'z-Zekiyye Fi'l-Lügati't Türkiyye adlı eserler yer almakta; Araplara ve Farslara Türkçe öğretmek amacıyla yazılan Kitabü Bulgati'l-Müştak Fi Lügati't-Türk ve'l Kıpçak, Kitab-ı Mecmu-i Tercüman-ı Türki ve Acemi ve Mongoli, Hilyetü'l İnsan ve Heybetü'l-Lisan adlı eserler yabancılara Türkçe öğretmek amacıyla oluşturulan eserlerdir.⁶

Araştırmalar incelendiğinde, Yabancılara Türkçe Öğretimi hakkındaki çalışmalar genel olarak üç başlık altında toplanmıştır: Yabancılara Türkçe Öğretiminin Tarihsel Gelişimi, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi ve Türkiye'deki durum, Yurtdışında Yabancılara Türkçe Öğretimi⁷ Yapılan bu çalışmada ise Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde, yabancılar üzerinde Türkçenin zaman algısı üzerinde durulacaktır.

Günümüzde yabancılara Türkçe öğretiminin önemi 1950'li yıllarda anlaşılmaya başlamış ve 1991 yılında Türk dünyası öğrenci projesi kapsamında yabancı öğrenciler lise, üniversite okumak, doktora yapmak amaçlı ülkemize getirilmeye başlanmıştır. Projenin amacı Türkçe'nin ve Türk kültürünün gelecek nesillere aktarımını, Türkiye Türkçesinin yaygınlaşmasını sağlamaktır. Bunun yanında birçok üniversitede "Gazi Üniversitesi, Ankara Üniversitesi..." TÖMER bünyesinde eğitim verilmekte ve kaynaklar

⁵ Arslan Mustafa, "Tarihi Süreçte Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Öğrenimi Çalışmaları", Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, c.9/12, s.167-188

⁶ Akar Ali, Türk Dili Tarihi, Ötüken Neşriyat. İstanbul 2012, s.218-226

⁷ Göçer Ali, Moğul Selçuk, " Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi İle İlgili Çalışmalara Genel Bir Bakış" , Turkish Studies, Vol.6/3, Turkey 2011

hazırlanmaktadır. Son zamanlarda ise Yunus Emre Enstitüsünün yurt içinde açtığı yaz okulları ile farklı ülkelerden gelen öğrencilere Türkçe öğretimi etkinlikleri düzenlenmektedir.⁸

Çalışmamız, Gaziantep Üniversitesi TÖMER’de yabancı uyruklu öğrencilerin yazılı anlatımda edindikleri zaman algısına bağlı olarak cümle oluşturma biçimini yansıtmaktadır.

TÖMER’de öğrenciler basit zaman dediğimiz “geniş zaman, geçmiş zaman, gelecek zaman, şimdiki zaman, gereklilik kipi, istek kipi, emir kipi...” çekimlerini, B1 seviyesine başlamadan A1-A2 seviyesinde öğrenmekte, aynı zamanda birleşik zaman çekimlerini öğrenmekte ve zaman çekimleri, tekrara dayalı uygulamalarla öğrencide pekiştirme sağlanarak öğrenim etkin hale getirilmektedir. Bunun yanında uygulamalar, konuşma ve yazma derslerinde de aktif olarak öğrenciye uygulanmaktadır. Uygulamaların derslerde aktif olarak kullanımı gösterip yapma, örnek olay, tartışma gibi yöntemler kullanılarak gerçekleştirilmektedir. Çalışmamızın ana hatlarını öğrencilerin yazma becerilerinde ortaya çıkan sorunlar oluşturmaktadır. Bu amaçla öğrencilerden belirlenen bir konuda yazı yazmaları istenmiş, bunun ardından yazılı kağıtlar, fiil çekimleri hususunda incelenmiş ve tespit edilenler sınıflandırılarak gösterilmiştir. İncelemeler A, B ve C seviyesinden oluşan 134 öğrenci kapsamında gerçekleştirilmiştir. Bunlardan 92 öğrenci A seviyesinde, 32 öğrenci B seviyesinde, 10 öğrenci ise C seviyesinde bulunmaktadır. Yapılan incelemede kompozisyonlarda geçen cümle sayıları dikkate alınmış, bu cümlelerde geçen isim ve fiil cümleleri tespit edilmiştir. Çalışmamız, öğrencilerde oluşan zaman algısına bağlı Örneklem yöntemiyle ortaya konulmuştur

Yabancılara Türkçe Öğretiminde Zaman Algısı

İncelenen kompozisyonlarda fiillerde tespit edilen durumlar, aşağıda cümleler üzerinde ay-
nen alıntı yapılarak verilmiştir.

1. “Yılbaşında neler yapacaksınız?”

- Biz tatlı yeyeceğiz.
- Son dakika yıl’da mutluyacağız.
- Yılbaşı bugün çok güzel çünkü ben arkadaşlarımla buluşacağız konser yapıyoruz.
- Dün önce çarşıda alışveriş yapacağım
- Gömlek, ceket, gözlük ve bluz alacağım.
- Film izleceğim
- Çarşıya alışveriş yapacağım
- Akşam parka giteceğim. Sonra bir banta oduracağı.
- Saat 12:00’de fıstıracaklar
- Sonra elbiselerimi giyeyeceğim
- Sonra pahçada yürüceğiz.

⁸Göçer Ali, Moğul Selçuk, “ Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi İle İlgili Çalışmalara Genel Bir Bakış” , Turkish Studies, Vol.6/3, Turkey 2011

- Sonra akşam yemeği yeyeceğiz.
- Çünkü oraya çok yolcu gelecekler
- Yine yıl başacak
- Ben ve arkadaşım parti geteceğiz Partide saat on gece başacak saat üç bitecek.
Partide muzik dinleyeceğim ve yemek yeyeceğim
Parti bitiyecek sabahda.
Ben ve arkadaşım kar oynayaceğız
Adam kar yapacağız ve karda yürüyeğiz evdin dönecekm.
- Sabah erkenden oyanacağım.
En güzel kıyevtlerim gyeceğim.
Arkadaşlarımla Harikalar dünyasına gdeceyiz
Annemie babam nesil dans etilerini izlyeğim.
Ben ve erkek kardeşim dans edeceğiz. Saat 1.00 uyuyacağım
- Giden seneyi vedaleşeceğiz
Bu geceyi nasıl geçirdiklerini seyir edeceyiz
...ve gelecek yıl herkese mutlu bir şekilde geçtiğini dileceğim.
- Öğleden alışveriş yapacağım
Ben ve ablam yalnız parti eteceğiz
Biz yemek yapacağız
Dans eteceğiz
Yemek yeyeceğiz
- İkince parkda gizeceğiz.
Öğle yemeği lokantada yeyeceğiz.
...arkadaşım ile gideceğiz.
;ama uyumk önce yeni yıl için düşüneneğim
- Rezervasyon aldık. Çok pahalıydı ama olusun...
...sonra eve döneceğim. Kendimi hazırlacağım.
...ve öbür arkadaşlarımız yakın bir yerde bize beklecek.
Partiyi 5'ten başlıyor 2' sabaha kadar.(sürecek)
- Bana göre bu günün bütün dünyada önemlisine rağmen bu kadar bir önemi bulamıyorum çünkü ömrümden bir sene geçer.
- İlk yılbaşı günü ailemden uzak duruyorum.
Yeni yıl için "mutlu yıllar" biririmize dileceğiz.

B Seviyesi

- ...çünkü hayatımızda bu uyaralar etkilenebilir
- Onlar oraya yüzüyordu

Daha sonra hayatları biraz değiştirdi

Bir gün geldi, hava açıktıydı.

O kitap okusaydınız çok şeyler öğreneceksiniz(öğrenirdiniz)

- Oturma odasının köşesinde yılbaşı ağacı koyunmuş...

2015 daha güzel bir yıl olsun ve Suriye'deki savaş biter.

- Her yer yıl başı için özel süs giyindi

Dün akşam prime moll'da büyük bir ağaç kalındı.(getirildi)

Evimizde küçük çam ağacı kaldık.(koyduk)

Biraz süs üzerinde süslüyorduk.(süsledik)

Mumlar atıldı.(yakıldı)

Dans edtik.

Ben iyi bir sene umutuyorum.

- Alışveriş merkezine çok dolunur.

Bence bu özel bir gün ve herkes kutur olmalı

- Alışveriş merkezinde okular yılbaşı için değişilmiyor.

...dolayısıyla AVM insanlar tarafında dolundu

Yeni gelen yılda mutlu olacağını umuderek ibadet etmek bulabilir.

- Çok güzel bir şekilde o geceyi geçmeliyiz.

Çeşitli yemek yapılırız evimizdeki özel ışıklar koyunuruz

...ve en sevdiğimiz arkadaşlarımızı davet ediliriz.

Yani bana göre herkes en mutlu bir şekilde geçmeli.

- Gelen misafirler güler yüzle kutlanıyor.
- Suriye'de genellikle her yerde yılbaşı ağacı koyunur.

Yılbaşı çok güzel bir gündü ama şimdi savaş oldu.

2. "Geçen hafta sonu neler yaptınız?"

- Harika bir gün vakit geçedik.

Arkadaşım iyi bir çalıcı güzel bir şarkı çalıdı.

- Ben geçen hafta arkadaşlarımla pikniğe gittik

Pikniğden sonra güzel bir yere gitik

...bize balık tutlar

...balıklarımızı **yidik**

...hem çok yorgun **uyduğ** hem de çok keyifli idi

- Geçen hafta ailem ve arkadaşlarımla pikniğe çıktım...bizi güzel bir yere götürdü. Neyse ben piknik hakkında anlatıyım...bir lezzetli yemek yaptılar...ve salata türlerini yaptılar
- Geçen hafta parkta gittim. Orada bir pikniğe yaptık.

Yedik, oynadık, konuştuk, güлдük ve çok ilingilik

Bence bu güzel bir piknik yaptık

İnşallah gelecek hafta başka piknik yapacağız.

- **Ben** arkadaşım ile top **oynadık**. Sonra eve **gitik**
- ...ve ben şarkılar duyudum.

Arşamada Top masası oyanadık.

Denizde **oyndık**sonra ağlancı parka **gitik**. Akşam eve döndük. O, hafta sonunu hiç unutmayacağım.

- Ben geçen hafta arkadaşlam ile pikniğe **gitdim** sonra şelale parkına **gitdik**. Arkadaşlar kebab yaptılar. Sonra kebab **iyidik**. Sonra beraber sohbet **etdik**
- Saat on ben ve kardeşlerim danize’de yüzdük. Saat 5 eve gidik
- Geçen hafta sonu **sabahları** alış veriş yaptım. Arabaya **bindik**. Ailemle pikniği gittim. Çünkü kebab **yiyeceğiz** ve **göldük**.Bu bir gün mutlu.

3. “Aile bireyleri(anne, baba, kardeş...)sabahları neler yapıyor?”

- Ben elbise giyinyorum

Arkadaş konuşuyorum...ve ders **yazıyorum**. Sonra parkta spor**yap** yürüyorum.

- O, orman müdürlüğünde çalışıyor

Haberler seyretler...akşamları ailesi konuşuyor

- O hafta içi her sabah erken kalkır
- Sabah altıda uyanyor
- Kahvaltını saat yedia yapıyor. Ondan sonra dişne fırçalıyor. Sonra elbise seni giyor. Çantasını alıyor sonra çıkab gideyor. Arabası biniyor

Skız beck çalışe başlıyor. Babam işne çok konuşuyor. Alışveriş insanlara dinliyor

İhtyaclarını yapıyor sonra öğle yemek yiyor su ve çay içiyor. Ofesden başaları seyrediyor ama son haftayı denlanyor. Messec yazıyor spor yapıyor geiyor, gelyor

- Bir fincan kahve iciyor...öğle yemge yiyor.
- Benim aile sekizda uyanlar

Kardeşim dişlerini fırçala

Annem giyin...

Biz yemek ye ve çay içiyorlar

Benim kardeşim okula yürüler

Yemek yeyoruz

12:00 uyuruz

- On iki evden çikiyor yemek yiyor dokuz otuyor veya iki on saat uyuyor.
- Babam her gün saat yedide uyanıyor ve kahvaltı yapıyor diş fırçalıyor yemek iyiyor, spor yapıyor
- Kahvaltı yapıyorum dişler fırçalıyorum, ve giyiniyorum evden çıkıyorum, ve gar biniyorum sonra dersler dinliyorum.

Molada şay içyorum, ve arkadaşlar konuşuyorum

Saat 12.30 da dersler bitiyor

Bazen de spor yapıyorum.

Hayatım her hafta boyla gidiyorum.

- Önce diş fırçala yapıyor. Arabalı gitiyor. Ailem hapse salonda toplantıyor.
- Onu okula gönderir.

4. "Bir arkadaşınız, üniversite okuyacak. Ona, TÖMER ve üniversite hakkında bilgi veriniz."

- Ben çok mutluyum çünkü sen buraya gelmek için

...ve rahat hisset ediyorsun.

Ben sabırsızlanıyoruz

- İlk üniversitede kaydet olacaksın. Çünkü sen geleceksin ve sana yardım istiyorum
- Ben Türkiye'ye yini galdım. Ama sadaca bir efada veryorum. Sen maboran Tömer'e giriyorsun

Tömerde Türkçe öğreneceksin.

- Ben senin mektübün aldım.
- Türkçe öğrenmek için Tömerde kaydetmek gerek
- Türkiyeye gelabilirsın ben sana yardım idabilerim

Seny bekliyorum

5. "Savaş"

- Zihini çalışıyor
- Her zaman düşünüyorlar
- Savaşta binalar yıkıldı

Bu savaşta insanları aileseni ve eveni kayıbetmiş

Ben istiyorumki

6. "Çalışkanlık hakkında kompozisyon yazınız."

- "Karıncalar sıralar ile çalışıyorlardı...ama ben çalışmadım..." diye düşünürdü

Keşke biz istersa, çalışsa her şey yapabilir.

- Kim gerçek manası biler.

7. “En yakın arkadaşınızı anlatınız.”

Biz çok eğlendi vakit geçiyoruz müzik dinleyoruz

- O her zaman şeylerden şaka yapır

...havuza gidiriz

...bu sebeple sıkıcı olmacak

- Ben ve arkadaşım on beş yıllar tanışmak

Birlikte yuzmak ve gezmek

Ben ile arkadaşım arada geziyor

...ve her sabah kahvaltı yemek yapıyor.

- Hafta sonu gün beraber alışveriş yapıyor sinemaya gitiyor.
- Noor Denmark oturuz ben üç hafta sonra Denmark gidecek

Güzel bir yemek yeriz. Ben onu çok özleyorum. keske savaş bitse yeniden bulusacağiz

- ve deniz dan yüzürüz

...lezzetli yemek yapariz

...sinemaya digeriz

- İlk okulda her gün bulşırız
- Ben ve Sera üniversiti’de evde ve her yer beraber Biz çok eğlencli geçiyoruz. Müzik dinleyoruz.

8. “Sanal Alem veya Olmak İsteddiğiniz Bir kişi Hakkında kompozisyon Yazınız.”

- Dünyanın yardım olabilir istiyorum
- Zayıflar insanlar için yardımcı ediyordu

Hükümetinin diktatörlüğü adalet istmiyor.

...uygulaması çalışyordu.

- Sanal aleml alışkanlıklarımızı ve geleneklerimizi değışiyor.
- Stresi aşmak için spor yapıyor, yeterli uyku almak, biz şeyleri görmek biçimini değıştirmek

9. “Batıl İnançlar hakkında neler düşünüyorsunuz?”

- İnsanları dolandırıyorlar
- ...arkanızı su dokuyor tırnakımıza akşamıyla kısmıyoruz

İnsanlar kendi güçlerini ve kendi kudretini inanmıyor ve gelecekte korküyor

- Sanal alemde kullanmayı çok dikketi çekmek **gerketir**.
Tanrı sadece bize koruyer
- 10. “Okuduğunuz bir kitabı, izlediğiniz bir filmi ya da dinlediğiniz bir masalı anlatınız.”
 - Belki onların ailesi izin vermeyeceğiz
Ablam düşün**di** ve karar ver**di**
Benim abi şimdi Avrupada üniversiteye bitirdik
O şimdi caddeler dans yapıyor. Bende çalış**çım**
Mesela eğer evlandım
 - Bu kitap hakkında konuş**yor**
...ve nasıl bitir**de**
 - Her şey bir plan ile gidiyor ...ve rahatlı olmayacak
Bazen insan sokağa çıkmak ist**iyor**, yürümek için yani bu da yapamaz ve bir sıkıntı çıkma-
lı(Aynı cümlede üç farklı zaman kullanımı)
 - Daha güzel ve daha iyi bir hayat yaşa**biliriz**
Ve ısrar etme**liyiz**.
Edebiyat fakültesilerde okuma**lısınız**
Saatlerden çoktan okuma**lısınız**
Ve yaşlı adamlarda kitap okuturabilir**sınız**.
...öyle yaparsa**niz** kitap yazabilir**sınız**.
 - Böyle bir şey olarak size çok problem kaynaklarlar
 - Yıldız parlağı bir onda sünüyor mümkün olabilir
 - Eski yazarlar pipirüst kullanmış**ler** ve mürekkep kullanmış**ler**
3500 MÖ rollu gelmiş ve kulanınmış
Yazarlar düşünceleri daha fazla gelişmiş
Son dönemi kağıt gelmiş ama bu kağıt nasıl keşfetinmiş
Bence sonuç olarak bir kitap okurken bir ışık tutabilir, düşünce geliştirebilir
 - ...Güzel bir kız tek ormanda yaş**mış**.
Yıllardan geç**miş**
Tumang adı ver**miş**
 - Ne fark eder kendine söyleyordun...ve annesi hakkında konuşuyor
Ama leyle annesine sözünü dinlemedi. ...Leyle çok korktu Leylenin kafasına bir şok oldu onun oğlunca ağlamaya baka durdu. Leyle ninesine istem**miş** ve ...sonra Leyle'yi kız**dı** ve...soyle**di**

- Türkiye’de yaşamış bir adam, Nasrettin Hoca hakkında yazılmış bir masalda bir gün ziyafet vardı...

Zingi bir adam olmadığından dolayı pek hiç kimse ona iyi bakmaz

...oturduğu yerlerden bire oturdururlar

Son yüzyıllarda insanoğlu o kadar değiştirmiş ki bir insanı gördüğü...

- Bazı kitaplar hayatımızı değiştirmiş, veya hayatımıza yeni bir renk atmıştır.
- Bir gün o kız o iş arkadaşını sevmesi onu söylüyor.

...ailelerini hessidiyormuş.

11. “Gaziantep ve çevresini anlatan bir kompozisyon yazınız.”

- Bir yurttta oturdum ve TÖMER’de kaydetim.

İlkte çok zorkan çünkü Türkçe bilmiyordum, ama şimidi dorumum daha iyi olmuş ve bende çok arkadaşlarım olmuş.

Burada kişiler çok sevceler, gülü yüzler ve yardımcı ederler.

- Ben bir yıl önce burada yaşıyorum

...güzel ve her şey istersin var

- Muhtaşam kale var ve yabancılar her yerdan ona gelirler.
- Yeni adet çalışıyorum daha mutlu hissetiyorum

Ben ailemle gaziantep’te yaşıyorum.

- Ben Gaziantep sevimeyorum

...bene yardımcı aldı.

Görüşürüz

- Eski zaman Gaziantep sakinleri zeraat çalıştılar

Yermi yıl önce yeni firmalar ve sanayiler açtılar

Ben onları sevidim

- Mustafa Kemal Gaziantep isim koyudu
- Ben üç ay önce Gaziantep’te gedim.

Benim oğlum çocuklar ile futbol yapımak

...kitap okumak ve çalışıyorum.

- Gaziantep’te her mekan gedırsın

Parka pıknığı gıdıyor.

Onu nefret ediyorum.

Gelecek Zamanla Oluşturulan Cümlelerde Zaman eklerinin Kullanımına Dair

1. Gelecek zamanla kurulan cümlenin, cümle içinde yer alan zaman ifadesiyle uyumsuzluk göstermesine dayalı kullanımlar

Dün/Yapacağım

Dün önce çarşıda alış veriş yapacağım

2. Anlamsal açıdan birbirini takip eden cümlelerde, zamanların uyumsuzluk meydana getirebilecek şekilde kullanımı

Buluşacağım/yapıyoruz

- Yılbaşı bugün çok güzel çünkü ben arkadaşlarımla buluşacağım konser yapıyoruz.

Öğreneceksiniz/ öğreneceksiniz

- kitap okusaydınız çok şeyler öğreneceksiniz

3. Yardımcı sesin kullanılmadan oluşturulduğu cümleler

İzleceğim

- Film izleceğim

yürüceğiz.

- Sonra parkta yürüceğiz.

başacak

- Yine yıl başacak

oyanacağım

- Sabah erkenden oyanacağım.

hazırlacağım

- ...sonra eve döneceğim. Kendimi hazırlacağım.

beklecek

- ...ve öbür arkadaşlarımız yakın bir yerde bize bekleyecek.

dileceğiz

- Yeni yıl için "mutlu yıllar" birimize dileceğiz.

olacak

- ...bu sebeple sıkıcı olacak

dileceğim

- ...ve gelecek yıl herkese mutlu bir şekilde geçtiğini dileceğim.

4. Seslerin veya ünsüzlerin yanlış kullanımından kaynaklanan durumlarla oluşturulan cümleler

buluşacağım

- Yılbaşı bugün çok güzel çünkü ben arkadaşlarımla buluşacağım konser yapıyoruz.

Uyuyacağım/ uyuyacağım

- Ben ve erkek kardeşim dans edeceğiz. Saat 1.00 uyuyacağım

vedaleşceğiz

- Giden seneyi vedaleşceğiz
edeceyiz
 - Bu geceyi nasıl geçirdiklerini seyir edeceyiz
yapacağız
 - Biz yemek yapacağız
çıkmayacağız
 - Biz evden çıkmayacağız
gideceğiz
 - ...arkadaşım ile gideceğiz.
düşüneceğim
 - ;ama uyumk önce yeni yıl için düşüneceğim
Döneceğim
 - ...sonra eve döneceğim. Kendimi hazırlacağım.
5. Ünsüz yumuşamasının yapılmadan oluşturulduğu cümleler
giteceğim
- Akşam parka giteceğim. Sonra bir banta oduracağı.
Eteceğiz
 - ...arkadaşım ile gideceğiz.
 - Ben ve ablam yalnız parti eteceğiz
 - Dans eteceğiz Dans edtik.
 - Ben ve erkek kardeşim dans edeceğiz. Saat 1.00 uyuyacağım
6. Yüklemlerde zaman ekinin kullanımına dayalı ünlü daralmasının gösterilmediği durumlar
- Biz tatlı yeyeceğiz.
 - Sonra akşam yemeği yeyeceğiz.
 - Yemek yeyeceğiz
 - Öğle yemeği lokantada yeyeceğiz.
7. Ünlü uyumuna uymayan kullanımların ortaya çıktığı durumlar
vedaleşceğiz
- Giden seneyi vedaleşceğiz
yapacağım
 - Öğleden alışveriş yapacağım
 - Biz yemek yapacağız

gideceğiz

- ...arkadaşım ile gideceğiz.

döneceğim

- ...sonra eve döneceğim. Kendimi hazırla~~cağ~~ım.
- İnşallah gelecek hafta başka piknik yapacağız.

bulusacağız

- keske savaş bitse yeniden bulusacağiz

8. Zaman veya şahıs eklerinin eksik yazımıyla ortaya çıkan durumlar

çalışçım

- şimdi caddeler dans yapıyor. Bende çalışçım

vermeyeceğz

- Belki onların ailesi izin vermeyeceğz

vedaleşcegiz

- Giden seneyi vedaleşcegiz

yürüyeğiz

- Adam kar yapeceğiz ve karda yürüyeğiz evdin dönecekm.

Dinleyeçem/ yeyeçem

- Pertide muzik dinleyeçem ve yemek yeyeçem

9. Diğer kullanımlar

Fiil kökünün veya gövdesinin yanlış yazımı

oduracağı.

- Akşam parka giteceğim. Sonra bir banta oduracağı.

fıstıracaklar

- Saat 12:00'de fıstıracaklar

Fiile gerekmeyen eklerin eklenmesi suretiyle ortaya çıkan durumlar

Giyiyeceğim

- Sonra elbiselerimi giyiyeceğim

bitiyecek

- Perti bitiyecek sabahda.

Yardımcı fiille oluşturulan veya oluşturulması gereken cümlelerin durumu

mutluyacağız

- Son dakika yıl'da mutluyacağız.

seyir edeceğiz

- Bu geceyi nasıl geçirdiklerini seyir edeceğiz

Türkçede kullanılan –laş-leş işteşlik eki gibi çeşitli fiil yapım eklerinin kullanımına bağlı olarak ortaya çıkan durumlar

- Giden seneyi vedaleşeceğiz

Şimdiki Zamanla Oluşturulan Cümlelerde Zaman eklerinin Kullanımına Dair

1. –yor zaman ekinin ünsüzle biten fiillerdeki kullanımına dair meydana gelen durumlar

giyinyorum

- Ben elbise giyinyorum

çalışıyor

- Zihini çalışıyor

düşünüyorlar

- Her zaman düşünüyorlar

- “Karıncalar sıralar ile çalışıyorlardı...ama ben çalışmadım...” diye düşündü

- ...uygulaması çalışıyordu.

- Kahvaltı yapıyorum dişler fırçalıyorum, ve giyinyorum evden çıkıyorum, ve gar binyorum sonra dersler dinleyorum.

- Dolandırıyorlar

- İnsanları dolandırıyorlar

- Molada şay içiyorum, ve arkadaşlar konuşuyorum

konuşuyor

- Bu kitap hakkında konuşuyor

- su ve çay içiyor. Ofesden başaları seyrediyor ama son haftayı denliyor. Messec yazıyor spor yapıyor geziyor, geliyor

bitiyor

- Saat 12.30 da dersler bitiyor

yapıyorum

- Bazen de spor yapıyorum.

giryorsun

- Ama sadece bir efada veryorum. Sen maboran Tömer’e giryorsun

2. Yuvarlak ünlüyle biten fiillerde –yor zaman ekinin gelmesi durumunda fiilin sonunda yer alan geniş ünlünün darlaşması durumu

- sonra öğle yemek yiyor

- Yemek yeyoruz

fırçalıyor

- Babam her gün saat yedide uyanıyor ve kahvaltı yapıyor dış fırçalıyor yemek iyyiyor, spor yapıyor

dinleyorum.

- Kahvaltı yapıyorum dişler fırçalıyorum, ve giyinyorum evden çıkıyorum, ve gar binyorum sonra dersler dinleyorum.

beklyorum

- Seny beklyorum

özleyorum

- Güzel bir yemek yeriz. Ben onu çok özleyorum.

3. Eklerin yanlış kullanımından kaynaklanan veya ünlü uyumuna uymayan durumlar

yazıyorum

- Arkadaş konuşuyorum...ve ders yazıyorum.

yapıyor

- Babam her gün saat yedide uyanıyor ve kahvaltı yapıyor dış fırçalıyor yemek iyyiyor, spor yapıyor

İnanmıyor/korküyor

- İnsanlar kendi güçlerini ve kendi kudretini inanmıyor ve gelecekte korkuyor

Yapıyor

- O şimdi caddeler dans yapıyor

söylüyordu/ konuşuyor

- Ne fark eder kendine söylüyordu...ve annesi hakkında konuşuyor

ediyorum

4. Fiil kök veya gövdelerinin yanlış yazılması sonucu eklerde yanlış oluşumların görülmesi durumu

Dokuyor/ kısmıyoruz

- arkanızı su dokuyor tırnakımıza akşamıyla kısmıyoruz

gıdıyor

- Parka pıknığı gıdıyor.

Çikiyor/otuyor

- On iki evden çikiyor yemek yiyor dokuz otuyor veya iki on saat uyuyor.

geçiyoruz

- Biz çok eğlendi vakit geçiyoruz müzik dinleyorum

5. Dikkatsizlikten kaynaklandığını düşündüğümüz durumlar

- ...aileler Ben Gaziantep sevimeyorum
iyiyor
- Babam her gün saat yedide uyanıyor ve kahvaltı yapıyor dış fırçalıyor yemek iyyor
yıklı
- Savaşta binalar yıkıldı
geziyor
- Ben ile arkadaşım arada geziyor
koruyor
- Tanrı sadece bize koruyor
ediyorum
- Onu nefret ediyorum.

6. Yardımcı fiillerle kurulan cümlelerde görülen yanlışlıklar

- hissetiyorum
Yeni adet çalışıyorum daha mutlu hissetiyorum
- hessidiyormuş
...ailelerini hessidiyormuş.
- kayıbetmiş
Bu savaşta insanları aileseni ve eveni kayıbetmiş

Geçmiş Zamanla Oluşturulan Cümlelerde Zaman eklerinin Kullanımına Dair

1. Geçmiş zamanla kurulan cümlelerin, cümle içinde yer alan zaman ifadesiyle uyumsuzluk göstermesine dayalı kullanımlar
 - O kitap okusaydınız çok şeyler öğreneceksiniz(öğrenirdiniz)
2. Geçmiş zaman ekinin yardımcı sesle kullanıldığı durumlar
 - çalıdı
Arkadaşım iyi bir çalıcı güzel bir şarkı çalıdı.
 - konuşuduk/ gülüdük
Yedik, oynadık, konuşuduk, gülüdük ve çok ilingilik
duyudum
 - ...ve ben şarkılar duyudum.
koyudu

- Mustafa Kemal Gaziantep isim koyudu
- 3. Ünlü uyumlarına ve sert sessiz benzeşmesine uymayan durumlar
aldım
- Ben senin mektübün aldım.
- gitdim
- Ben geçen hafta arkadaşlam ile pikniğe gitdim sonra şelale parkına gitdik.
- yapdiler/sohvet etdik
- Arkadaşlar kebab yapdiler. Sonra kebab iyidik. Sonra beraber sohvet etdik
- yüzdük/gidik
- Saat on ben ve kardeşlarım danize’de yüzdük. Saat 5 eve gidik
- Bindık/göldok
- Geçen hafta sonu sabahları alış veriş yaptım. Arabaya bindık. Ailemle pikniği gittim. Çünkü kebab yiyeceğiz ve göldok. Bu bir gün mutlu.
- yaptık
- Bence bu güzel bir piknik yaptık
- götürdü/yaptılar
- Geçen hafta ailem ve arkadaşlarımla pikniğe çıktım...bizi güzel bir yere götürdü. Neyse ben piknik hakkında anlatıyım...bir lezzetli yemek yaptılar...ve salata türlerini yaptılar
- edtik
- Dans edtik.
- yüzüyordu
- Onlar oraya yüzüyordu
- dinlemedi
- Ama leyle annesine sözünü dinlemedi
- kızdı/soyledı
- ve ...sonra Leyle’yi kızdı ve...soyledı
- 4. Diğer
- Ben arkadaşım ile top oynadık. Sonra eve gitik
- Arşamada Top masası oyanadık.
- Denizde oynadık sonra ağlancı parka gitik
- Benim abi şimdi Avrupada üniversiteye bitirdik
- Mesela eğer evlandım
- Bir yurttta oturdum ve TÖMER’de kaydetim.

Geniş Zamanla Oluşturulan Cümlelerde Zaman eklerinin Kullanımına Dair

1. Fiil kök veya gövdelerinde, doğru zaman ekinin kullanılmayışıyla ortaya çıkan durumlar
biler
• Kim gerçek manası biler.
gidiriz
• ...havuza gi**diriz**
yüzürüz
• ve deniz dan yüz**ürüz**
yapır
• O her zaman şeylerden şaka yap**ır**
 2. Ünlü uyumlarına uymayan durumlar
yaparız
• ...lezzetli yemek yapar**ız**
bulşırız
• İlk okulda her gün bul**şırız**
 3. Geniş zamanın yardımcı fiillerle kullanımı
yardımcı ederler
• Burada kişiler çok sevceler, gülüyüzler ve yardımcı ederler.
yaşabiliriz
• Daha güzel ve daha iyi bir hayat yaşa**biliriz**
götürabilir
• Onlar sanal alemde yalnız bıraksa kötü yolar götürebilir
- ### Diğer Zamanlarla Oluşturulan Cümlelerde Zaman eklerinin Kullanımına Dair
- Ve ısrar et**meliyiz**.
 - Edebiyat fakültesilerde oku**malsınız**
 - Saatlerden çoktan okumalı**sız**
 - Ve yaşlı adamlarda kitap okuturabilir**sınız**.
 - ...öyle yaparsa**niz** kitap yazabilir**sınız**.
 - Eski yazarlar pipirüst kullanmış**ler** ve mürekkep kullanmış**ler**
 - 3500 MÖ rollu gelmiş ve kulanınmış
 - Yazarlar düşünceleri daha fazla gelişmiş
 - Son dönemi kağıt gelmiş ama bu kağıt nasıl ke**şfetinmiş**
 - Bence sonuç olarak bir kitap okurken bir ışı tutabilir, düşünce geli**ştirirebilir**
 - Güzel bir kız tek ormanda yaş**mış**.
 - Yıllardan geç**miş**

- Tumang adı vermiş

Sonuç

TÖMER’de öğrenim gören 134 yabancı uyruklu öğrencinin yazmış olduğu kompozisyonlar değerlendirilmiş, bu kompozisyonlar belirlenen konular çerçevesinde oluşturulmuştur ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Seçilen konular, öğrencilerin yazma becerilerinde sahip oldukları zaman algısını belirlemeye yöneliktir. Örneğin “Geçen Hafta sonu Neler Yaptınız, Okuduğunuz Bir Kitabı veya İzlediğiniz Bir Filmi Anlatınız; En Yakın Arkadaşınızı Anlatınız; Yılbaşında Neler Yapacaksınız; Aile Bireyleri Sabahları Neler Yapıyor...” verilmiş olan konular öğrencileri belirli bir zamana bağlı kalarak yazmaya yönlendirebilmekte bu vesileyle de öğrencide bağlı olunan zamanın pekiştirilerek öğretilmesi amaçlanmaktadır. Örneğin “Yılbaşı Günü” hakkındaki başlık öğrenciyi gelecek zaman kipine bağlı olarak bir metin oluşturmaya, “Geçen Hafta Sonu...” hakkındaki başlık geçmiş zaman kipine bağlı olarak metin oluşturmaya, “...Sabahları Neler Yapıyor?” hakkındaki başlık ise geniş zaman kipine bağlı olarak metin oluşturmaya öğrenciyi sevk etmektedir. Bu ve benzeri başlıklara bağlı kalarak öğrenci tarafından yazılan kompozisyonlarda belirli bir zaman algısı oluşturulmaya çalışılmasına rağmen benzer nitelikte zaman algısının öğrencilerde meydana geldiği görülmektedir. A, B ve C seviyesinden oluşan 134 öğrencinin 92’si A, 32’si B ve 10’u C seviyesi öğrencisidir. incelenen kompozisyonlarda A seviyesinde 999 fiil cümlesi ve 453 isim cümlesi; B seviyesi öğrencilerinde 220 fiil cümlesi, 80 isim cümlesi; C seviyesi öğrencilerinde 193 fiil cümlesi ve 32 isim cümlesi tespit edilmiştir. Bu tespitler kaynak alınarak aşağıda öğrencilerdeki zaman algısının nasıl şekillendiği belirtilmeye çalışılmıştır.

Öğrencilerin oluşturdukları cümlelerde gelecek zamana bağlı olarak ortaya çıkan zaman algısında örneklerin birçoğunda –y ünsüzünün kullanılmadığı, yazıma uygun olarak yumuşamanın gerçekleşmediği, seslerin yanlış kullanıldığı; Şimdiki zaman ile kurulan cümlelerde pek çok kez ünsüzle biten kelimelere –yor zaman ekinin yardımcı ünlü kullanılmadan eklendiği ve ünlü uyumuna uymayan durumların meydana geldiği; Şimdiki zaman ve gelecek zaman ekinin kullanımına bağlı olarak ünlü daralmasının gösterilmediği ve anlamsal açıdan birbirini takip eden cümlelerde, zamanların uyumsuzluk meydana getirecek şekilde kullanıldığı; Geçmiş zaman ile kurulan cümlelerde zaman ekinin yardımcı sesle birlikte kullanıldığı, ünlü ve ünsüz uyumuna uymayan durumların ortaya çıktığı; Geniş zamanda, doğru zaman ekinin kullanılmayıyla ortaya çıkan uyumsuzluklar ve çeşitli zamanların kullanımına bağlı olarak gerçekleşen uyumsuzluklar, öğrencilerdeki zaman algısına işaret etmektedir.

KAYNAKLAR

AKAR Ali, Türk Dili Tarihi, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2012

ARSLAN Mustafa, “Tarihi Süreçte Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Öğrenimi

Çalışmaları” ,Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, c.9/12,

GÖÇER Ali, MOĞUL Selçuk, “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi İle İlgili Çalışmalara Genel Bir Bakış” , Turkish Studies, Vol.6/3, Turkey 2011

ERGİN Muharrem, Türk Dil Bilgisi, Bayrak Basım, İstanbul 2002

KORKMAZ Zeynep, Türk Dili Üzerine Araştırmalar 1, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 2005

Türkçe Sözlük(2011), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara